

Az első katonai felmérésen szereplő település igazából beleillik a többi gyergyói település sorába, szeges-szeres településképet mutatva. Hosszan nyúlik el a Piricskei vámtól a Szászrégen és Marosvásárhelyre vezető, a patakkal párhuzamosan futó út mentén. A patak mentén malmok. A második katonai felmérés a régi település mellett hálószerűen térbefesztett új, szellős települést mutat, és ez gyakorlatilag máig sem változott. Az utcákkal határolt, nagy, sokszög alakú tájmozaikok mai napig megmaradtak. Az egykori, Moldvába vezető kelet-nyugati kereskedelmi út pedig teret veszít az egyre erősödő, marosmenti úttal szemben.

A mai, nagytemplom előtti park még a harmadik katonai felmérésen is be van építve, a katedrális építéskor bontják ki, jó urbanisztikai érzékel, rálátást nyitva a szinte álomból kibontakozó óriási építményre. Mára nemcsak a Moldvába vezető út szűnt meg... A patakon elhaltak a gyöngy-sorként felfűzött malmok, a patak szinte nincs is jelen a településen, csak nyomaiban. Pár helyen kiszélesedve, itatóhelyek árválkodnak, hiányoznak innen a lóitatás közben a bakról tereferelő fogatosok.

A vízrejáró utcák is visszavadultak, csak a velük szemben, az utca másik oldalán, a huszárménteken alkalmazott, sújtásszerűen sorakozó hosszú átjáróudvarok gondozottsága segít elképzelni egykori gondozott közterületi mivoltukat. De ahol még fahidak nyúlnak át a patakon, kis fakorlátok vezetnek le a patakhoz, a csorgóra mosni, ahol még megvan az egykori malomgát, ahol a kesztyűujjként szétnyíló kutyaszorító utcák megmaradtak, ott érezni a hegyi települést. Ennek archaikusabb, szétszórtabb változatát látjuk a helyenként szinte különálló tanyákból szerveződő Ortván, hiszen mára az egykori ditrói tízesek bizony szépen összeépültek.

Ditró ♦ Településszerkezet

FALUKÉP-
VÉDELMI
PROGRAM
2009

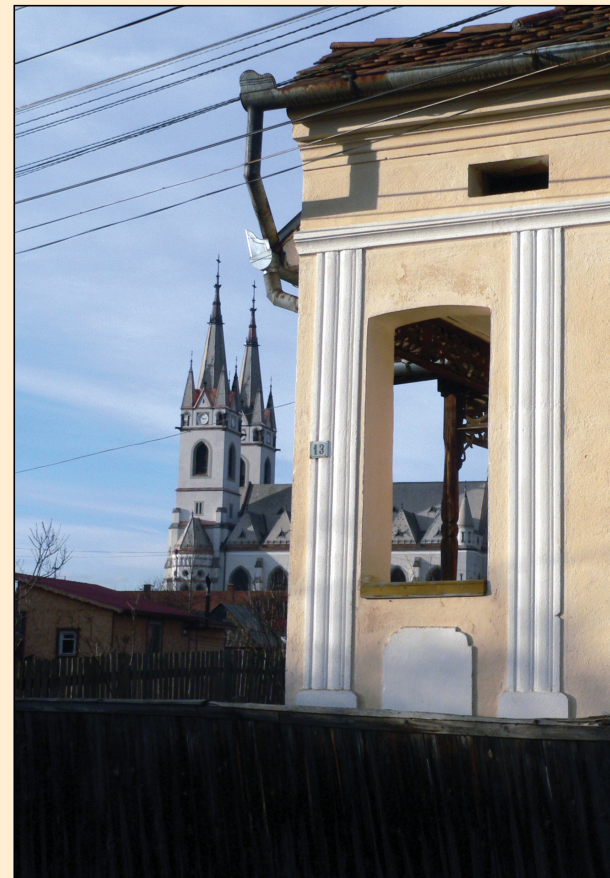
Harghita Megye Tanácsa

Ditróban szinte minden korszak székely házáat meg lehet (még) találni. Van pár, több figyelmet érdemlő kúria is. Zömében azonban új házak, és egyre ormótlanabb, a helyhez semmiben sem kötődő, sőt, a két templom körüli, 20. sz. eleji szinte városias központ örmény ihletésű emeletes épületeit is maguk alá gyűrő épületszörnyek jelennek meg, érzéketlenül fittyet hányva a faluszerkezetnek, a szomszédságnak, építészeti hagyományoknak.

S a színek... csak azok a rikító színek ne volnának. S megmosolyogjuk a kis paraszti házat OSB lemezbe burkoló, az ablak köré betonvasindákat készített öreg nénit, de bizony ő halad a korral, és ami a legfontosabb: élni akar, élni úgy, hogy nem eldobja a régit, azt akarja tovább éltetni. Építész nélküli beavatkozások ezek, s néha bizony a fonákjára fordulnak. De ezek – sok más beavatkozással ellentétben – nem tüntetik el a régi házat, és visszafordíthatóak.

Csak remélni tudom, lesz majd, aki vissza is fordítja. A kérdés azért is aktuális, mert sokan, egyre többen meg akarják szigetelni kívülről ezeket az öreg faházakat, és erre is alternatívát kell a településképpel foglalkozó szakembernek találnia. Egy biztos: ahol természetes anyagokból, a józan paraszti ész szerint van építve kerítés, járda, ház, ott az épített örökségünkért aggódó szakembernek könnyebb a dolga. Orotván pedig az ember mintha a gyimesi patakokon járna. Ott érintetlenebb a világ, amelyet sokan elveszettnek gondolunk.

Ditróban, bár szellős a település, mert nagy tájfolatok maradnak a hálóként kirajzolódó utcák között, a csűrök és a melléképületek sűrűn össze vannak zsúfolva. Egy tüzeset vagy akár egy villámcsapás sokszoros kárt okoz. Valószínűleg ez az oka, hogy igazán szép, nagy csűrök nincsenek már.

Ellenben a hegyek közé behúzódó Orrova, esetenként a maga szinte gazdasági épületekkel körülbástyázott, terepviszonyokhoz igazodó tanyáin gyönyörű csűröket vonultat fel. A mára gyakran csak kacsaként megmaradó faborona, járom, fuszulykakaró és egyéb, valamikor a gazdaságot szolgáló eszközök mintegy szabadtéri kiállítás részeként vannak a csűrök gyönyörű fatextúrára függesztve.

Itt szinte megállt az idő. Az emberek ma is állatokat tartanak, s mert nem változott a csűrökkel szemben támasztott igény, mint időbe vésett szerkezetek, a gazdasági épületek tisztán ráánkmaradtak, s ha ma épülnek, a régi, jól bevált mintát követik. A csűrökön túl, külön érdemes odafigyelni a gazdasági udvarok elhelyezésére, esetenként nagyon archaikus megoldások nyomai bukkannak elő.

Ditró • Gazdasági épületek

FALUKÉP-
VÉDELMI
PROGRAM
2009

Harghita Megye Tanácsa

Turizmus kapcsán mindenki a nagytemplomra gondol. A régi, erős közbirtokosságra, a tehetős ditróiakra, az egykor Borszékig felnyúló erdők és havasi birtokok hasznára, s szinte közhelyszerű az egyetértés: ezt ma nem lehetne végigcsinálni, az első világháború elvitte a határt, és el azt a világot, ami ezt a falura kitelepített katedrális létrehozta. Talán ez a templom szerencséje: megmaradt máig abban az egységes, boldog békeidők előtti állapotában, ahogy létrehozták, a maga neogótikus voltában, szecessziós szentélyfreskóival, gyönyörű ólomüveglakkaival, műbútor-padjaival egykor autentikus lenyomata, és ez hatalmas érték.

De a régi templom is megér egy misét... S a településen gomba módra szaporodó kápolnák akár vallásos turizmus elindítását is bátoríthatnák. Az út menti keresztek máig ünneplőbe öltöznek az egyházi naptár sarkalatos pontjait követve. De ugyanúgy a közutak, a sajátos településszerkezet, valamint az első katonai felmérésen szereplő, lármafadombon kialakuló régi temető is érdekes látnivaló.

Temetkezési szokásaiban is érdekes, hogy Ditróban nem temetnek egymásra, ezért mindig új sírt nyitnak, s csak az új temető beteltével fordultak a már régen felhagyott régi temető felé. A falu központja már-már 20. század eleji kisváros hangulatát tükrözi, mesélve arról, ahogy a pircsikei vámszínhelyezésével Gyergyószentmiklósról Ditróba költöztek a kereskedők.

